

НАШ ЈЕЗИК
XLIX СВ. 2

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР

др Рајна ДРАГИЋЕВИЋ, др Јелена ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ,
др Весна ЛОМПАР, др Драгана МРШЕВИЋ РАДОВИЋ,
др Марина НИКОЛИЋ, др Мирослав НИКОЛИЋ,
др Ђорђе ОТАШЕВИЋ, др Милица РАДОВИЋ ТЕШИЋ,
др Стана РИСТИЋ, др Марина СПАСОЈЕВИЋ,
др Живојин СТАНОЈЧИЋ, др Срето ТАНАСИЋ

Уредник
др СРЕТО ТАНАСИЋ

Секретар
др Марина Спасојевић

Рецензенти
др Весна Ломпар, др Ђорђе Оташевић,
др Стана Ристић, др Срето Танасић

Према мишљењу Министарства за науку, технологију и развој Републике Србије
бр. 413-00-1715/2001-01 ова публикација је од посебног интереса за науку.

НАШ ЈЕЗИК, часопис за српски књижевни језик, покренуло је 1932. г. Лингвистичко друштво у Београду, на челу са Александром Белићем, који је уредио седам књига предратне серије, као и девет књига и први двоброј десете књиге у новој, послератној серији часописа. Од 1960. до 1975. г. (књ. X/3–XXI/1–2) уредник часописа био је Михаило Стевановић, а у периоду од 1975. до 1996. г. (књ. XXI/3–XXX) Митар Пешикан. Часопис је од 1996. до 2005. г. (књ. XXXI–XXXVI) уређивао Мирослав Николић.

Наш језик излази у две годишње свеске, које чине једну књигу. Издаје га и прима рукописе Институт за српски језик САНУ, Кнез Михаилова 36, ел. пошта: isj@isj.sanu.ac.rs.

Штампарија 3D+, Београд

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

81

НАШ језик / уредник Срето Танасић. – Год. 1, бр. 1 (1932/1933) – год. 8, бр. 1 (1941); Н.С. Књ. 1 (1949/1950)–. – Београд: Институт за српски језик САНУ, 1932/1933– (Штампарија 3D+).

Полугодишње
ISSN 0027-8084 = Наш језик
COBISS.SR-ID 615951

УДК 811.163.41'271.2
821.163.41'373

Оригинални научни рад
Примљен 11. новембра 2018. г.
Прихваћен 28. децембра 2018. г.

ДАНКО М. ШИПКА*
(Државни универзитет Аризоне)

ПРИХВАТЉИВОСТ МИКРОМАНЕВРА ЛЕКСИЧКОГ ПЛАНИРАЊА: ИСТРАЖИВАЊЕ СЛУЧАЈА

У овом раду анализира се анонимни приједлог лексичког планирања из 19. вијека изнесен у листу *Јавор*. Приједлог се посматра као микроманевар у склопу ширег макроманевра успостављања нормативног ауторитета и националног јединства. Као средство квантитативне анализе аутор користи показатељ прихваћености микроманевра. Анализа показује да се овај, у основи пуристички, микроманевар одликује високим степеном прихваћености, што, опет, указује на потребу преиспитивања ставова о српском пуризму у 19. вијеку. Исто тако, показало се да су ријечи блиско-источног поријекла те оне које упућују на предмете свакодневне употребе мање подложни замјењивању унутар овог микроманевра.

Кључне ријечи: лексичко планирање, макроманеври, микроманеври, лексика 19. вијека, историјска лексикологија, језичке елите.

Увод

Овдје ћу се позабавити једним посебним типом лексичког планирања, лексичким инжењерством, честом праксом код нас, историјски и синхрониски. Овај тип планирања заснива се на лексичком оцјењивању (проглашавањем одређеног броја лексичких јединица непожељним) и лексичком форсирању (предлагању прихватљиве замјене). На примјер, ако облик *рениширајти* прогласимо непожељним (често се то ради уз аргументацију да није потребно користити туђице кад постоји устоличена домаћа ријеч), ту се ради о лексичком оцјењивању. Кад умјесто негативно оцијењене лексичке јединице предложимо другу, у овом случају *изнајмљивајти*, ту се ради о лексичком

---

* danko.sipka@asu.edu

форсирању (форсира се тај други облик, а неријетко се уводи нова ријеч, па је форсирање истовремено и увођење).

Овај рад представља истраживање конкретног случаја лексичког планирања на ограниченом лексичком узорку. Тако је онда његов циљ првенствено тај да скрене пажњу на одређену групу проблема и формулише хипотезе за даља истраживања. Моје излагање прво ће представити појмовну мапу, указујући истовремено на досадашњу истраживачку традицију. Након тога биће предочен приједлог модела испитивања овог типа лексичког планирања а на крају ће модел бити примијењен на овај конкретан случај. На крају ће бити представљени закључци у облику указивања на тенденције и формулисања хипотеза.

Појмовна мапа

Језичко планирање, па тиме и лексичко, заснива се код нас на појмовима ауторитета и националног јединства. Одређене елите, у дјеловању појединаца и/или институција, на основу свог ауторитета одређују правила лексичке употребе за одређене лексеме или лексичке сфере на националном нивоу. Различити су начини на који се ово чини – етикете у рјечницима типа *јокрајински*, *жаргонски*, језички савјетници, нормативни рјечници, колумне и изјаве лингвиста у штампима, саопштења нормативних тијела (типа Одбора за стандардизацију) итд. Окренућу се стога прво појмовима ауторитета и нације.

Ауторитет је у жижи интересовања у друштвеним наукама још од Веберовог рада о овој теми (Weber 1992 [1919]), гдје су издвојена три типа ауторитета: традиционални, харизматички, и рационално-правни. Једна новија монографија (Huemer 2013) даје преглед појма ауторитета (углавном политичког) код различитих аутора и у различитим интелектуалним традицијама, већином оних насталих након реченог Веберовог есеја. Показује се да постоји велики број оправдања за ауторитет и за његове изворе. За потребе овог рада, важно је разумјети да успостављање нормативног језичког ауторитета може попримити различите облике и посезати за различитим оправдањима. Језички ауторитет је један од облика ауторитета, често испреплетен са политичким. Заснива се на извору ауторитета (лингвисти, писци, новинари, просвјетари итд.) који успоставља модел, а онда корисници стандардног језика треба да га слиједу (на примјер, да је ријеч у стандардном језику прихватљива или неприхватљива). Разумије се, нормативни лингвисти и други извори ауторитета тврдиће да је његова основа рационална. У стварности пак могу постојати и разни други мотивацијски фактори. Код нас, а и у другим словенским културним традицијама, овај тип нормативног језичког

ауторитета знатно је израженији него у неким другим културама, на примјер, енглеским, гдје је досег утицаја нормативних лингвиста знатно ограниченији, како се види из студије гдје је истражен појам ауторитета у енглеском језику (MilroyMilroy 2012).

Кад се говори о нацији, треба подсјетити на изузетно важну Гелнерову студију (Gellner 1983), гдје је наглашена конструктивистичка природа нације и национализма, па онда и новији Брубакеров приступ (Brubaker 2002, 2004, 2009), у којем се нација не схвата као стање, него као процес. У том смислу репрезентативан је следећи цитат у коме се етнос, раса и народ виде првенствено као процеси етницизације, урасовљавања и ународњавања.

„Ethnicity, race and nation should be conceptualized not as substances or things or entities or organisms or collective individuals – as the imagery of discrete, concrete, tangible, bounded and enduring ‘groups’ encourages us to do – but rather in relational, processual, dynamic, eventful and disaggregated terms. This means thinking of ethnicity, race and nation not in terms of substantial groups or entities but in terms of *practical categories, cultural idioms, cognitive schemas, discursive frames, organizational routines, institutional forms, political projects and contingent events*. It means thinking of *ethnicization, racialization and nationalization* as political, social, cultural and psychological *processes*“ (Brubaker 2002: 167).

Управо процеси етницизације и ународњавања имају кључну улогу у различитим нормативним захватима код нас и у другим словенским срединама. У неким су ти процеси веома изразити, у другима запрети.

Коначно, како се пуризам у правилу тиче стандардног језика, неопходно је одредити и овај појам. У овом одређивању од изузетне је важности Смакманов рад (Smakman 2012) у коме је аутор анкетирао преко хиљаду нелингвиста у Енглеској, Фландрији, Јапану, Холандији, Пољској, Сједињеним Америчким Државама и на Новом Зеланду и закључио да схватања стандардног језика у овим земљама немају много заједничког, али се ипак може препознати друштвено дистинктивно (искључујуће) и друштвено интегративно (укључујуће) схватање стандардног језика. Другим ријечима, стандардни језик с једне стране одваја оно што је стандардно од нестандарда, а, с друге стране, уједињује говорнике даног језика. Овдје полазимо од Смакмановог дистинктивног (искључујућег) схватања стандардног језика, јер је то оно што захтијева нормативну интервенцију на лексичком нивоу. Ту спадају административни, правни, научни текстови, вијести у медијима, итд.

У овако схваћен стандардни језик не спада разговорни језик и језик књижевних дјела, будући да ти облици нису предмет нормативних лексичких интервенција. Наиме, бесмислено би било писцу или случајном пролазнику спочитавати употребу ријечи одређене категорије, а такве интервенције сасвим су обичне за, рецимо, чланке у дневним новинама. Коначно, само стандардни језик у дистинктивном (ексклузивном) смислу подложен је лексичком планирању, а тиме се овдје бавим.

Ово истраживање бави се конкретним историјским случајем српског лексичког планирања, управо пуризма у њему. Пуризам код Срба је заправо једна запрета тенденција, у јавном дискурсу није ни изблиза онако изразита као код неких других словенских народа (нпр. Хрвата, Словенаца, Чеха итд.). Треба, стога, поменути појам лингвистичког пуризма и истраживања у овој области (не само око овог појма, него и у вези с развојем српске лексике). Џорџ Томас (Thomas 1991) детаљно је обрадио ову тему. Он дефинише пуризам као настојање заједнице говорника да очува језички облик или из њега одстрани стране или какве друге непожељне елементе: „*desire on the part of the speech community ... to preserve a language from, or rid it of, putative foreign elements, or other elements held to be undesirable (including those in dialects, sociolects, and styles of the same language)*. It may be directed at all foreign elements but primarily the lexicon“ (Thomas 1991: 12). Новији преглед лингвистичког пуризма (Langer–Nesse 2012) наставља овај начин мишљења о пуризму, освјетљавајући различите његове аспекте и поклањајући посебну пажњу улози елита у обликовању пуристичког дискурса.

Кад су радови о пуризму у развоју српске лексике у питању, прије свега треба истаћи Херитијев чланак о српском пуризму у 19. вијеку (Herrity 1978: 223). Аутор завршава рад констатацијом какву често срећемо у нашем научном дискурсу, наиме, да пуризам није имао битну улогу код Срба (за разлику од Хрвата који су били угрожени германизацијом), мада је било расправа о њему у 19. вијеку.

„From what has been said it can be seen that purism was a subject of fairly lively debate in Serbia in the second half of the nineteenth century. The fact that purism had no real impact was because there was no real concerted campaign and the Serbs felt themselves under no real threat from any foreign language, unlike their neighbours the Croats who felt immediately threatened by German“ (Herrity 1978: 223).

Видјећемо касније колико се ово крајње једноставно и често кориштено објашњење може примијенити на конкретан случај којим се овдје бавимо, а и уопште. Иначе, треба рећи да је развој лексике, па и

оне српске, конгломерат различитих културних, историјских и других друштвених утицаја. За српску лексику, то се јасно види новијем прегледу њеног развоја (Драгићевић 2018).

У поменутом Херитијевом раду (Herrity 1978) говори се и о конкретном случају који ћу овдје анализрати (Јавор 1863), анонимном приједлогу замјене за одређен број непожељних ријечи. Херити каже да је безмало половина непожељних ријечи и даље у употреби у књижевном језику, те да су три четвртине предложених ријечи усвојене. Ова друга тврдња унеколико је у супротности са закључном Херитијевом тврдњом о томе да пуризам код Срба није имао стварни утицај.

„In all, 286 basic words are listed ... Of the words suggested as unnecessary by the author about one hundred and thirty still survive today in the literary language“ (Herrity 1978: 209).

„Over three quarters of the suggested replacements are to be found in the first two editions of Vuk’s dictionary, but among interesting ones not noted by Vuk are *suncobran*, *kišobran* ‘umbrella’, *bobičast* ‘dotted’, *sobarica* ‘maid’ (suggested for *štumadla*, cf. German *Stubenmädchen*), *koričar* ‘book binder’. All these except *koričar* are accepted today“ (Herrity 1978: 210).

Овакво посматрање ствари узроковано је у доброј мјери тиме да Херити полази од инклузивног модела стандардног језика, који укључује разговорни стандард и књижевност (а ту су различити архаизми и регионализми прихватљиви). Модел који овдје предлажем битно је друкчији, не само зато што полази од дистинктивног схватања стандардног језика него и зато што случајеве, какав је анонимни приједлог у *Јавору*, види као микроманевре уклопљене у макроманевре из ширег друштвеног и културног окружења. У наредном дијелу рада представићу модел који се предлаже, а након тога ће модел бити примијењен у истраживању конкретног случаја поменутог анонимног чланка из *Јавора* (Јавор 1863).

Приједлог модела

У монографији о лексици и културном идентитету (Šipka 2019) предлажем трослојни модел лексичких елемената и процеса који изражавају и граде културни идентитет језика коме та лексика припада. Модел укључује дубински слој (рецимо да ријечју *рука* можемо покрити и шаку и руку у цјелини, за разлику од језика који морају да користе двије засебне ријечи или да смо узели *грло* за метафору грлића боце, за разлику од језика који користе *враи̑* у исте сврхе). Други слој је

размјенски и укључује особину да се одређен лексички слој позајмљује или не позајмљује из одређених културних кругова (нпр. код нас из западноевропског и блискоисточног). Коначно, површински слој односи се на свјесне интервенције у лексици (нпр. у формирању нове терминологије или покушаја да се истисну непожељне ријечи). Ови слојеви су повезани у смислу да свјесна интервенција из површинског нивоа лексичког идентитета током времена може у неком мањем опсегу да промијени стање ствари у размјенском и/или дубинском слоју.

Јасно је да нас овдје занима површински слој. У његовој основи је динамика између језичких елита (језикословци, други утицајни јавни посленици итд.) и укупне масе корисника даног стандардног језика. Елите у основи проводе одређене идеолошке маневре у друштвеној и културној средини – код нас је то прије свега успостављање сопственог ауторитета и националног јединства (како је већ поменуто у дијелу Појмовна мапа). Ова идеолошка стремљења називам макроманеврима. Језичке елите настоје у друштву да успоставе одређене веома широке наративе који ће их одржати у позицији ауторитета и обезбиједити национално јединство (како по просторној тако и по временској димензији). У поменутој монографији (Šipka 2019) предлажем мјере изразитости ових макроманевара (нпр. какав је однос нормативних према ненормативним издањима у даном временском периоду). Ови макроманеври проводе се у низу микроманевара, конкретних нормативистичких захвата (језички савјетници, уџбеници, употребне етикете у рјечницима, лекторисање текстова, чланци о нормативним питањима, саопштења релевантних организација, итд.). И за микроманевре предлажем одређене мјере (више у Šipka 2019), колико су изразити, коју лексичку масу обухватају итд. У овом конкретном случају релевантна је првенствено мјера прихватљивости микроманевра, па ћу је овдје представити и примијенити на истраживање конкретног случаја у следећем дијелу рада. Кад се говори о прихватању микроманевра, крајње тачке ове мјере су потпуно одбацивање (све што је предложено, одбијено је) и потпуно прихватање (све што је предложено, прихваћено је). Сама мјера има овај облик: проценат прихваћеног минус проценат неприхваћеног. Тако, ако имамо листу од 100 ријечи за које се предлаже замјена и ако су све замијењене, онда је вриједност показатеља $100 (100 \text{ прихваћених} - 0 \text{ неприхваћених} = 100)$. Уколико ниједна није замијењена, вриједност је $-100 (0 \text{ прихваћених} - 100 \text{ неприхваћених} = -100)$. У стварности се онда вриједности крећу између минус и плус сто а нула означава равнотежу одржавања претходног стања са замјењивањем. Из ове рачунице искључују се случајеви гдје постоји

коезистенција онога што је требало бити замијењено са замјеном, као и случајеви гдје су одбачени и претходно постојећа лексема и њена замјена и усвојено нешто треће. Ова мјера је у неку руку индикатор динамике између елита и укупне масе говорника а њен позитивни и негативни сектор знатно пластичније говоре о успјеху односно неуспјеху микроманевра од голог процента онога што је прихваћено односно онога што је очувано из претходног стања. Друкчије речено, предност овог показатеља је да у једној цифри показује и интензитет (већа или мања бројка) и смјер (позитивни или негативни) прихваћености. Речени индикатор примјенићу у наредном дијелу на конкретан микроманевар лексичког планирања (Јавор 1863) а онда се позабавити и квалитативном анализом лексичке масе која је њиме обухваћена.

Истраживање случаја

Конкретан микроманевар којим се овдје бавим је анонимни чланак у коме аутор предлаже замјене за ријечи које сматра да су неприкладне. Укупно се даје 245 приједлога за замјену. Како неки од њих обухватају више ријечи (нпр. један приједлог обухвата замјену за шест родбинских назива), укупан број ријечи је 286. Овдје је у центру пажње микроманевар, а не саме ријечи, па је анализа проведена на 245 изнесених приједлога за замјену (другим ријечима одредница на листи коју аутор даје, које могу да садрже више ријечи).

У грађи су пронађени ови односи између онога што се употребљавало и замјене коју анонимни аутор предлаже. Прво, могуће је да је приједлог усвојен, да је предложена замјена данас дио стандардног језика у искључујућем смислу а ријеч коју је аутор сматрао непожељном није. Тако је у паровима (прво се даје непожељна ријеч, а онда замјена и тако ће бити у свим наредним примјерима): *ѝроифне–каѝлице*, *ѝѝоѝл–заѝушач*, *дувар–зид*, *фуруна–ѝећ*, *квирцнагл–каранфилић* и многим другим. Ово се десило са 152 ауторових приједлога (62% укупне масе). Друго, могућа је и ситуација да приједлог није усвојен, да је ријеч за коју аутор предлаже замјену и даље дио стандардног језика у искључујућем смислу, а приједлог замјене није. Тако је у случајевима: *чаша – ѝеар*, *лейеза – маалица*, *дугме – ѝуце*, итд. Таквих примјера има 28 (11,4%). Треће, ту су и случајеви гдје по аутору непожељан облик данас сапостоји са замјеном коју он предлаже, нпр. *ѝаѝос–ѝод*, *ѝрезле–мрвице*, *веш–рубље*, *ѝроцес–ѝарница* итд. Такав је 31 приједлог или 12,7%. Коначно, могуће је и то да се данас у искључујуће схваћеном стандардном језику не користи ни једно ни друго, него нешто треће, нпр. *басамаци–сѝуѝиње*, *бухбиндер–коричар*

(користи се *књиговезац*), *хорнодла–укошак* (користи се *укошница*) итд. Таква су 34 приједлога или 13,9%.

На основу ових података може се израчунати поменути показатељ прихваћености овог конкретног макроманевра. Из те се рачунице, како је речено, избацују случајеви сапостојања два облика и они гдје је усвојено нешто треће, па се узима у обзир само прва и друга ситуација описана у претходном пасусу. Дакле, укупно имамо 180 случајева, кад се остави само оно што је прихваћено односно неприхваћено, и то: 152, гдје је замјена прихваћена (84%) и 28 гдје није (16%). Тако онда речени показатељ има вриједност +68 (= 84 – 16). Ако узмемо у обзир да скала могућности иде од –100 (потпуно одбацивање микроманевра) до +100 (његово потпуно прихватање), видимо да је ово био изузетно успјешан пуристички микроманевар.

Прећи ћу сада на квалитативну анализу овога микроманевра. Овдје ме прије свега занима то да ли језик и тематско поље непожељних ријечи има утицај на степен прихватљивости микроманевра.

Кад су у питању заступљени језици, доминира њемачки у 196 непожељних одредница или 80% (многе од тих ријечи изворно су француске), а онда турски са 40 одредница или 16,3%. Остало су мађарске одреднице и одреднице из других западноевропских језика, па чак и једна словенска. Ако језике подијелимо на сфере културног утицаја, на западноевропски (ту мислим на живе а не класичне западноевропске језике) и блискоисточни културни круг, и онда се показатељ прихваћености израчуна за сваку од двије групе засебно (поново обрачунавајући само прихваћено и неприхваћено, а искључујући друго), добијамо резултате представљене у Табели 1.

	<i>Западноевропски извори</i>	<i>Блискоисточни извори</i>
Прихваћено	133 (66,5%)	14 (35,0%)
Неприхваћено	18 (9,0%)	10 (25,0%)
Сапостојање	20 (10,0%)	11 (27,5%)
Нешто треће	29 (14,5%)	5 (12,5%)
Укупно	200 (100,0%)	40 (100,0%)
Вриједност показатеља прихваћености	+ 76 (= 88 – 12) 133 (88%) + 18 (12%) = = 151 (100%)	+ 16 (= 58 – 42) 14 (58%) + 10 (42%) = = 24 (100%)

Табела 1. Показатељ прихваћености замјена за одреднице западноевропске и блискоисточне провенијенције

Табела 1 јасно показује да је степен прихваћености микроманевра замјене одредница западноевропског поријекла знатно виши од оне које потичу из блискоисточних извора. У првом случају показатељ је знатно у позитивној територији а у другом је тек нешто мало изнад тачке уравнотежености. У оба случаја микроманевар је успјешан.

Кад су у питању тематске области, највећи број одредница захваћених овим микроманевром, њих 139 или 56,7% су датости свакодневне употребе, типа *маказе*, *ексер*, *саџи* итд. Остатак је прилично равномјерно распоређен у шест других тематских група (датости у природи, физичке радње, афективно-когнитивне радње, физичка стања, афективно-когнитивна стања, те оператори). Таксономија ових категорија детаљно је објашњена у Šipka 2019. Оно што ме овдје занимало јесте вриједност показатеља прихваћености за ту најбројнију групу у односу на просјек за друге групе. Када се показатељ израчуна по истом принципу како је израчунао за културне сфере утицаја, како је показано у Табели 1, добијају се сљедећи резултати.

Показатељ прихваћености за датости свакодневне употребе:
 $+ 54 (= 77 - 23), 80 (77\%) + 24 (24\%) = 104 (100\%)$

Показатељ прихваћености за остале тематске области:
 $+ 90 (= 95 - 5), 72 (95\%) + 4 (5\%) = 94 (100\%)$

Видимо и овјде да показатељ прихваћености има знатно нижу вриједност за датости свакодневне употребе него за остале тематске групе.

Закључци

Прво, у овом конкретном пуристичком маневру, степен прихваћености је веома висок. Ово би упућивало на формулисање и тестирање хипотезе о томе да је ефекат пуристичких микроманевара и пуризма уопште у развоју српске лексике био знатно већи него што се обично тврди.

Друго, видјело се да се примјеном предложене методологије добија знатно јаснија слика од једноставног пребројавања случајева. Предложени показатељ једноставно је и наочно средство поређења различитих ситуација и елемената. Истовремено, повезивање пуризма са лексичким планирањем уопште упућује на хипотезу да је пуризам и код Срба битан елемент макроманевра успостављања нормативног ауторитета и националног јединства. То да је његов досег нешто мањи него код, рецимо, Хрвата или Словенаца, не мора да значи да је ситуација квалитативно другачија, бар не историјски гледајући.

Треће, степен прихваћености микроманевра варира од културног круга језика из којег неприхватљива ријеч долази и од тематске области. Овај микроманевар упућује на двије хипотезе. Прва је да су ријечи из блискоисточног цивилизацијског круга отпорније на пуристичке микроманевре од оних из живих западноевропских језика (или, прецизније, њемачког, јер су безмало све дошле из или посредовањем њемачког). Друга је да су датости из свакодневне употребе отпорније на пуристичке микроманевре од других сфера употребе.

ЛИТЕРАТУРА

- Brubaker 2002: Rogers Brubaker, *Ethnicity without Groups*, *Archives of European Sociology* XLIII/2, 163–189.
- Brubaker 2004: Rogers Brubaker, *Ethnicity Without Groups*, Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Brubaker 2009: Rogers Brubaker, *Ethnicity, Race, and Nationalism*, *Annual Review of Sociology* 35, 21–42.
- Драгићевић 2018: Рајна Драгићевић, *Српска лексика у прошлости и данас*, Нови Сад: Матица српска.
- Gellner 1983: Ernest Gellner, *Nations and Nationalism*, Ithaca: Cornell University Press.
- Herrity 1978: Peter Herrity, *Attitudes in Serbia in the Second Half of The Nineteenth Century*, *The Slavonic and East European Review* 56/2, 202–223.
- Huemer 2013: Michael Huemer, *The Problem of Political Authority: An Examination of the Right to Coerce and the Duty to Obey*, New York: Palgrave Macmillan.
- Јавор 1863: Почнимо пречишћавати језик, *Јавор*, Нови Сад.
- Langer–Nesse 2012: Nils Langer, Agnete Nesse, *Linguistic Purism*, in: *The Handbook of Historical Sociolinguistics*, John Wiley and Sons, 607–625.
- Milroy–Milroy 2012: James Milroy, Lesley Milroy, *Authority in language: Investigating standard English*, Oxford: Routledge.
- Smakman 2012: Dick Smakman, *The definition of the standard language: a survey in seven countries*, *International Journal of the Sociology of Language* 218.
- Šipka 2019: Danko Šipka, *Lexical Layers of Identity: Words, meaning, and culture in the Slavic languages*, Cambridge: Cambridge University Press (forthcoming).
- Thomas 1991: George Thomas, *Linguistic Purism*, London – New York: Longman.
- Weber 1992 [1919]: Max Weber, *Politik als Beruf*, Ditzingen: Reclam.

Danko M. Šipka

ACCEPTABILITY OF A LEXICAL PLANING MICRO MANEUVER:
A CASE STUDY

S u m m a r y

The author discusses a case study of a 19th century purist proposal to replace Serbian loanwords with words of the Slavic stock. The proposal is seen as a micro maneuver within a macro maneuver of establishing normative linguistic authority and national unity. Contrary to commonly held beliefs, the analysis shows wide acceptance for this purist micro maneuver. This case study points to the hypothesis of a more prominent role of purism in the history of Serbian language. Furthermore, it formulates hypotheses that the words from the Near Eastern cultural circle and common artifacts exhibit lesser susceptibility to being replaced by purist maneuvers than the words from living Western European languages and the words from other subject-matter areas, respectively.